

# Nemzetközi helyzetkép 2022. november 9.

## **Egyesült Királyság**

A kiszervezés is megoldás lehet a fenyegető gazdasági megszorításokra? A suffolki könyvtárakat összefogó társulás vezetőjével készített hosszú interjú taglalja a gazdasági vész-helyzetet és a könyvtárakat érintő megszorításokat is. Már a 2012-ben felmerült a gondolat, hogy a 44 működő könyvtárból 29-et bezárjon az önkormányzat, de a helyi közösségek kiállításának köszönhetően a megszüntetés helyett kiszervezték a működtetésüket. Az önszervező társulási forma sikeressé vált, az éves költség most 34 százalékkal kisebb, mint amikor a könyvtárak szolgáltatásai az önkormányzathoz tartoztak, és már 45 könyvtár várja az olvasókat. A modell három másik régióban (York, Devon, Nottinghamshire) is követésre talált.

Az önkormányzatok azonban ismét hatalmas anyagi gondokkal néznek szembe. A suffolki könyvtári társulás vezetője szerint a bibliotékákat érintő bárminemű döntés előtt mindenképpen meg kell vizsgálni, milyen valós lakossági igényeket szolgálnak. A helyi egyetemen végzett kutatások is igazolták, hogy a könyvtáraknak betegségmegelőző, egészségmegőrző és a jóllétet támogató funkciójuk van. A suffolki könyvtárak a helyi közösséggel együttműködve, az emberek szükségleteit megértve és a kihívásokat felismerve alakítják működésüket. Rugalmas és innovatív módon szervezik egyedi szolgáltatásaikat – például olcsó friss termékeket nyújtanak az egyik városi telephelyen, varróterápiát tartanak egy másikon, máshol férfiak részére szerveznek beszélgetőcsoportot. Több tucat partnerkapcsolatot ápolnak helyi, regionális és országos szervezetekkel, kezdve a helyi kávézóktól, amelyek étkezési csomagot kínálnak a rászorulóknak, az olyan országos segítőszervezetig, mint a People Plus. Az intézményvezető szerint a fenyegető megszorítások ellenszere tehát a könyvtárak nonprofit szervezetekbe kiszervezése lehet. Az egységesítésre hajlamos hivatali bürokrácia alól felszabadulva a tékák az önkormányzatnak elszámolással tartozó, de a helyi közösségnek felelős, a valós igényeket rugalmas és kaleidoszkópszerű szolgáltatásokkal kielégítő intézménnyé válhatnak. Az emberekkel való, személyre szabott törődés, odafigyelés hosszú távon is megtérül (<https://www.cilip.org.uk/news/619604/The-experiment-works---10-years-of-Suffolk-Libraries-Mutual-status.htm>).

Az energia- és az élelmiszerárak szédületes emelkedése miatt sokan kerülhetnek választás elé: fűtenek vagy táplálkoznak? Érdekes tehát a mindennapokat úgy tervezni, hogy a lehető legjobban csillapítsuk az energiaársokkot □ tanácsolja a *The Guardian* újságírója Az irodába járástól a moziig: kreatív módszerek az energiaszámlák csökkentésére című cikkében. Egy irodában dolgozó embernek hasznos lehet kiszámolni, hogy jár jobban: ha otthonról dolgozik, vagy ha bemegy a munkahelyére? Ha utóbbit választja, akkor megspórolhatja az otthoni fűtést, a számítógép és a vízforraló áramfogyasztását. De ez csak akkor igaz, ha nem kell ingáznia a munkahelyére, hiszen a havi bérlet több száz fontos kiadást jelent. Jól járhat viszont, ha otthonához közel keres barátságos és meleg helyet. Nagy-Britanniában önkéntes és jótékonyági szervezetek, valamint helyi hatóságok sokasága szervezi a meleg terek biztosítását a rászorulóknak. A Warm Welcome Campaign lényege, hogy az emberek „ingyenes, meleg, barátságos és biztonságos” helyek közül választhatnak a kampány honlapján: <https://www.warmwelcome.uk>. A meleg terek megnyitásának mozgalmában vezető szerepet játszanak az egyházak, és rengeteg helyi hatóság vesz részt

benne. A legkülönbébb szolgáltatókra számítanak a bowlingkluboktól a helyi könyvtáron át a rákközpontokig. Azt kérik tőlük, hogy csatlakozzanak a kezdeményezéshez, és alakítsanak ki egy helyiséget, ahol meleg van, barátságosan fogadják a betérőket, és ingyenes meleg itallal kínálják őket. A csatlakozók néhol térítésmentes filmestekkel várják a melegedni vágyókat, mások azt tervezik, hogy a nappalihoz hasonló teret rendeznek be puha kanapékkal. Ismét mások munkahelynek alkalmas, wifivel és ingyenes töltőpontokkal felszerelt helyiséget kínálnak. Ha csak két órát tölt valaki ezeken a helyeken, napi több fontot takaríthat meg az otthoni fűtésen és áramon. Sajnos vidéken nehezebb ilyen típusú helyeket elérni, sok könyvtár is bezárt. A meleg terek szolgáltatói is tisztában vannak ezzel a problémával, és gőzerővel keresik a megoldást (<https://www.theguardian.com/money/2022/oct/22/save-on-energy-bills-heating>).

Otthoni energiamegtakarítást segítő eszközök kölcsönzése könyvtárakban. Írországban már 160 könyvtárban érhető el a Home Energy Savig Kits. Az ország energiaügynöksége (Codema) 2022 szeptemberére megduplázta az otthoni energiatakarékosságot segítő eszközök kölcsönzőhelyeinek számát. Az eszközöket két hétre lehet igénybe venni ingyenesen. A csomag öt eszközt tartalmaz, ezekkel hat könnyen végrehajtható mérés végezhető a fűtés, melegvíz- és áramfogyasztás vizsgálatához. A cél az otthoni energiafelhasználás jobb megértése, az olyan gyakori problémák azonosítása, mint a szigetelési hiányosságok, a rossz szellőzés és a villanyszámla-növelő, energiafaló készülékek. A készülékekhez használati útmutató és bemutatóvideó is tartozik, amelyek elmagyarázzák az egyes eszközök helyes használatát (<https://www.codema.ie/media/news/home-energy-saving-kits-double-their-reach-across-the-library-network-of-ir>, <https://www.dublin-city.ie/library/blog/home-energy-saving-kits-available-all-libraries>). (Fazokas Eszter)

### **Finnország és Észtország**

A finn és az észt nemzeti könyvtár honlapján olvasható hírekből kiderül, hogy a programok, kiállítások, előadások rendben folytatódnak, a nyitvatartás is változatlan, és a szolgáltatások is működnek. Ez Tallinnban is így van, ahol folytatódik (még legalább két évig) a főépület teljes rekonstrukciója. Egyik országban sincsen összeomlás vagy vészhelyzet. Takarékoskodnak és törekszenek a fenntarthatóságra, mint minden más területen. Bár az emberek tartanak a fizikai értelemben túl közeli, szomszédos Oroszország agressziójától, s Ukrajna mellett állnak egyénileg és kollektíven is, de nincsen pánik. Az orosz befolyás és az energiatartósság ellen minden észszerű gazdasági intézkedést középható programként végrehajtanak, és bíznak saját maguk, népük és Európa szolidaritásában. (Sirató Ildikó)

### **Hollandia**

A holland közkönyvtárak csatlakoznak az Üdvhadsereg *Warme Kamers* elnevezésű kampányához. Melegedőhelyeket hoznak létre az embereknek, ahol leülhetnek, tanulhatnak, könyvet olvashatnak, vagy megihatnak egy csésze kávé. Majdnem 17 ezer helyet tudnak biztosítani a munkához és a tanuláshoz. Az Üdvhadsereg és a könyvtárak így próbálják támogatni az energiaárak miatt nehézségekkel küzdő embereket. A Közkönyvtárak Egyesülete szeretné, ha a Szociális Minisztérium és a helyi önkormányzatok megvizsgálnák, mi szükséges a melegedőhelyek fenntartásához, és hol lehetséges további helyek megnyitása. (Kürti Afrodité)

## Németország

A Német Könyvtári Szövetség (Bibliotheksverband – DBV) *Energiaválság* című bejegyzésében (<https://www.bibliotheksverband.de/energiekrise>) 2022. november 3-án újabb körlevél jelent meg *Az éghajlati viszonyok alkalmazkodásának hatásai a könyvtárakban az energiamegtakarítási intézkedésekkel összefüggésben* címmel ([https://www.bibliotheksverband.de/sites/default/files/2022-11/20221102\\_Handreichung%20Komm.%20Ausw.%20Klima\\_endg.pdf](https://www.bibliotheksverband.de/sites/default/files/2022-11/20221102_Handreichung%20Komm.%20Ausw.%20Klima_endg.pdf)). A dokumentumból nem derül ki egyértelműen, hogy az általános klímaválság vagy a háborús helyzet szülte gazdasági válság kapcsán keletkezett. A körlevél a megőrzendő könyvtári dokumentumok és a fenntarthatóság összehangolásáról szóló ajánlásokat tartalmaz. Az energiatakarékosság mellett is fontos például a levegő minőségi követelményeinek (páratartalom, hőmérséklet stb.) figyelembevétele a könyvtári állomány szakszerű tárolásához. A levél kitér a teljes áramszünet (blackout) esetén megteendő lépésekre is. Külön figyelmet igényelnek a digitális zárrendszerek, amelyek ilyenkor nem működhetnek. (Hamvai-Kovács Gábor)

## Olaszország

Mivel a Giorgia Meloni vezette új olasz kabinet október 22-én alakult meg, továbbra sem született új részletszabályozás a Mario Draghi kormánya által jegyzett, az energiaügyi helyzetre reagáló törvényerejű rendelet kulturális ágazat részére előirányzott, 40 millió eurós állami támogatásáról. Magához a rendelethez számos módosító javaslatot nyújtottak be ellenzéki és kormánypárti képviselők egyaránt, ezek tárgyalását november 8-ra tűzték ki (<https://www.ilssole24ore.com/art/dl-aiuti-ter-257-emendamenti-commissione-nessuno-fdi-lega-fi-AEpG4eCC>). Az egyes járási, regionális és tartományi önkormányzatok helyi rendelkezésekkel igyekeznek kezelni az energetikai válságot. A firenzei önkormányzat október 18-án arról hozott döntést, hogy a közvilágítás erőteljes csökkentése mellett az önkormányzati fenntartású intézményekben pénteken a rugalmas munkavégzés jegyében az alkalmazottak otthonról dolgoznak, így az adott épületrészt be lehet zárni. Mindez nem vonatkozik a nagyközönség előtt nyitva álló intézményekre, így az iskolákra és a könyvtárakra. Sőt, ez utóbbiakban közösségi irodákat kívánnak létrehozni, ahol a pénteki napokon az önkormányzati alkalmazottak dolgozhatnak. A pénteki távmunka elrendelésével az önkormányzat becslések szerint 400 ezer eurót tud spórolni, s a közvilágítás csökkentésével is 400 ezer eurót takarít meg (<https://www.firenzetoday.it/cronaca/caro-bollette-crisi-energetica-lampioni-spenti-lavoro-da-casa.html>). Friuli-Venezia Giulia régió önkormányzata egy 267 millió eurós válságkezelő csomagot fogadott el, amelyből 2 milliót kapnak a kulturális intézmények (színházak, mozik, múzeumok, könyvtárak) megnövekedett energiaszámláik fedezésére (<https://www.ilfriuli.it/articolo/politica/varato-l-assesamento-267-milioni-per-aziende-e-famiglie-colpite-dai-rincari/3/273172>).

Több település, így a csaknem 4000 lakosú Rogno (Bergamo megye, Lombardia) is a kárcsonyi díszkivilágítás eltörlésével kíván energiát megtakarítani. Ugyanitt 53 ezer euró értékben kicserélték az összes középület (hivatal, iskola, sportpálya, könyvtár) világítótestjeit ledes izzókra, hogy csökkentsék a közműszámlákat (<https://myvalley.it/2022/10/rogno-e-la-crisi-energetica-azioni-per-il-risparmio-e-aiuti-alle-picole-impres/>).

A könyvtárak fenntartói némely esetben a nyitvatartási idő módosításával reagáltak a válságra. Az alig több mint 12 ezer lakosú Biassono (Monza e Brianza megye, Lombardia) vezetése úgy határozott, hogy a költségvetési egyensúly fenntartásához november 2-től március 31-ig a hétvégékre lekapcsolja a fűtést a középületekben, így a könyvtár és az

anyakönyvi hivatal szombati nyitvatartása megszűnik ([https://www.biassono.org/servizi/notizie/notizie\\_fase02.aspx?ID=33281](https://www.biassono.org/servizi/notizie/notizie_fase02.aspx?ID=33281)). Olaszországban az Istat adatai szerint a nemzeti épített örökség 80 százaléka 1990 előtt jött létre, így nem felel meg a mai energiahatékonysági sztenderdeknek. A Gazdasági és Pénzügyminisztérium 2019-es becslése szerint a helyi vagy központi fenntartású középületek száma egymillió, ezek éves energiafogyasztása pedig több mint 9 milliárd euróra rúg (beleértve a kapcsolódó közvilágítást). Egy másik becslés (Brita in PuBs) négyzetméterenként 200 kilowattóra teszi a középületek éves energiafogyasztását, ami európai viszonylatban kiemelkedően magas. Az energiafalu olasz épített örökség energetikai korszerűsítése rendkívül sürgető, amihez érdemes kiaknázni a felújítási pályázatokat. A European Green Deal jegyében, illetve a Next Generation EU alapból finanszírozott nemzeti helyreállítási terv részeként több mint 20 milliárd euró értékben valósulhatnak meg beruházások, amelyek közvetlen vagy közvetett hatással lesznek a középületek energiahatékonyságára. Emellett több folyamatban lévő támogatási program is zajlik: a PREPAC utolsó szakaszában például több mint 3,5 millió négyzetméternyi középület újul meg 2030-ra. Az ország előtt álló kihívás, hogy összehangoltan és minden szempontra odafigyelve valósítsák meg az épület-korszerűsítés gigászi feladatát (<https://www.micromega.net/crisi-energetica-e-patrimoni-pubblici/>). Az energiahatékonysági beruházások élenjáró példái a megújuló energiaforrásokról szóló (EU) 2018/2001-es irányelvben lefektetett megújulóenergia-közösségek. Ilyen mintaprojekt az alig több mint 2000 főt számláló Magliano Alpi (Cuneo megye, Piemont) Energy City Hall nevű, 2020-ban indult beruházása, amelynek révén a városháza tetejére szerelt, 20 kilowattpeak teljesítményű naperőmű által termelt áramot osztják meg a megújulóenergia-közösség többi tagjával, árammal látva el a könyvtárat, a sportpályát és az iskolát (<https://elettricomagazine.it/tecnologia-ambiente-sostenibile/comunita-energetiche-enea-progetto-come-res/>). (Szabó Piroska)

### **Szlovák Köztársaság**

Szlovákiában november 1-jén egyszerűsödött a helyi források villamosenergia-rendszerbe csatlakoztatásának a szabályozása. A Szlovák Villamosenergia-átviteli Rendszer új rendelkezésének elsődleges célja, hogy elősegítse a megújuló energiaforrások használatát az áramár-szabályozás által eddig nem érintett intézményekben és vállalkozásoknál. Az intézkedés elsősorban kórházakat, iskolákat, egyéb közintézményeket, valamint kis- és középvállalkozásokat érint, például a napelemes energiaforrások lokális telepítésének egyszerűbbé válásával. Igor Matovič miniszterelnök-helyettes szerint az új szabályozás révén több mint ezer kisvállalkozó, iskola és kórház csatlakozhat saját fotovoltaikus erőművével a rendszerhez, amivel pénzt takaríthat meg (<https://www.sepsas.sk/sk/aktuality/tlacove-spravy/seps-uvolnila-pravidla-pre-pripajanie-novych-lokalnych-zdrojov-elektriny-pomoc-by-to-mohlo-viac-ako-tisicke-verejnych-institucii-a-malych-podnikatelov/>). (Dancs Szabolcs)